

هەولئى خۆكۆگردنەوہى عەرەبى سوننە لە عىراق

14-12-2021

نووسەرەگان

ناوہندى لىكۆلینەوہى رووداو

كورتە : بەگۆرپىنى ژمارەى كورسىيەگانى ھاوپەيمانى عەزم لە 14 كورسى بۆ 32 كورسى پەرلەمانى. نەخشەى
سىياسى عەرەبى سوننە بۆ خوولى پىنجەمى پەرلەمانى عىراق گۆرانىكى گەورەى بەسەردا ھات. ئىستا لەبرى
كۆمەلئىك وردە ھىز و لىستى بچووك؛ تەنيا دوو جەمسەر لە گۆرەپانەكەدان

بەگۆرپىنى ژمارەى كورسىيەكانى ھاوپەيمانى عەزم لە 14 كورسى بۆ 32 كورسى پەرلەمانى. نەخشەى سياسى عەرەبى سوننە بۆ خوولى پىنجەمى پەرلەمانى عىراق گۆرپانىكى گەورەى بەسەردا ھات. ئىستا لەبرى كۆمەلەىك وردە ھىز و لىستى بچووك؛ تەنيا دوو جەمسەر لە گۆرپەپانەكەدان: ھاوپەيمانى تەقەدومى، محەممەد حەلبووسى، سەرۆكى پىشوو پەرلەمان كە بە 37 كورسىيەو بەكەمى سوننەكان و دووھى عىراقە، لەگەل ھاوپەيمانى عەزمى خەمىس خەنجەر، كە پىپوایە لەرۆژانى داھاتوودا ژمارەى كورسىيەكانى رىكابەرەكەى تىدەپەرپىنى و بۆ نىكەى 40 كورسى بەرز دەبىتەو. ئەویش پاش ئەوھى لىستەكانى ئەبومازن لە سەلاحەدىن، عەرەبى كەركوك، ھەندى پەرلەمانتارى ئەلەقدى فالج فەبىياز و كوتلەى حەسم چوونە رىزەكانىيەو. لەبەرئەوھى ھەردوو ھاوپەيمانىيە سونىيەكە ھاتوونەتە ئاستىكى نىك لە ژمارەى كورسى و ژمارەى دەنگ و لەخۆگرتنى كەسايەتى كارىگەر، جىاوازيەكەيان بۆ يەكلاردنەوھى پۆست و بەركەوتەكانى پىكھاتەى عەرەبى سوننە بايەخى زۆرى نەماو و لەوانەيە ئەمەش پالىان بەدات تاوھكو زياتر ھەولى سازان و پىكھاتن بەدن.

لەپاستىدا، خۆكۆردنەوھى عەرەبى سوننە كە ھاندەرەكەى ھەولى دروستكردنى كارىگەرى و گەورەكردنى لىستەكانە لە سەردەمىكدا مۆدى بانگەشەى حكومەتى زۆرىنەيە لەگەل نىوانگى دەروھ و گوشارى جەماوەرەكەيان، كە بەروائەت ھەنگاوى باشى بىرپو، لە دەروھ ئەنقەرە پىشتىوانى زۆرى دەكات و لەسەر ئاستى سەرۆكايەتى كۆمار ئامادەى دەربىرپو گەرنەتى پابەندى لایەنەكانى رىكەوتنەكەى بەكات. ھەولپىریش دەركاى والاكردوو بۆ يارمەتيدانىان لەوھى كە لىك نىك بىنەو، لەچەند رۆژى رابردووشدا لە پەراوېزى دىدارى بارزانى و سەرۆكايەتى ھەرىمدا لە گەتوگۆى كراوھدا بوون، بەلام ھىشتا ئەم پىرۆسەبە زۆر مسۆگەر و

يەكلابى نىيە، ئەویش بەھۆى ئەو ئالۆزى و كۆسپانەى لە 18 سالى رابردوودا بۆ ئەم پىكھاتەبە دروستبوون، يەككە لە كىشەكانى عەرەبى سوننە، نەبوونى رىبەر و سياسەتفانى گۆنلېگەر كە بتوانى زۆرىنە كۆبكاتەو، ئەمەش بە كورسى پەرلەمان، سياسى و وەزىرى رىبوار دروست نابىت. لەچوار خوولى رابردووشدا چەند كەسايەتتەىك شۆفىرى پاسى گەبىشتنى سوننەكان بوون بۆ دامەزراوھ بالاكانى بەغدا كە ئىستا كارىگەرىيەكى ئەوتۆيان لە گۆرپەپانەكەدا نەماو وەك: عەدنان دلېمى. خەلەف علەيان و ھاشمى.

ھەردوو جەمسەرە نوپىەكەى عەرەبى سوننە (حەلبووسى - خەنجەر) لەسەر كۆمەلەىك داواكارى و بنەما پىكھاتوون، بەلام ھىشتا ماويانە رووبەرووى "شەيتانى وردەكارى" بىنەو، لەلایەك پىكھاتەكانى ھاوپەيمانىيەكەيان فرەجۆر و جەنجال، لە لایەكەى دىكەش ھىشتا نەچوونەتە ناو گەتوگۆى ورد و جىددى لەبارەى پۆست و بەركەوتەكان، چونكە ھىشتا خۆيان لە گۆرپانكارىدان و بەرامبەرەكانىشيان كە شىعەكان و خاوەن خوانى پىكھىنانى حكومەتن لە بازەنەكى نارووندا دەخولنەو. پىشتىریش عەزم لە (بەرەى ھاوئاهەنگى شىعە) وە نىكبوون و حەلبووسى مەبلى سەدرى ھەبوو، بەلام ھۆشدارى ئىران و ھەستىارى قۆناخەكە نەيھىشت ھىچ لایەكيان بچنە يەككە لەبەرەكانى شىعەو.

ھەرچەندە، سوننەكان ھەولدەدەن يەكگرتوو بن، بەلام دا بەشبوونە سياسى، خىلەكى و ناوچەبىيەكان لەتيان دەكات. لەبارەى پەيوەندى و مامەلەكردنىش لەگەل ئىران، توركيا و ولاتانى كەنداو ھەلوپىستىان ناچۆرە و، زۆرجار دژەكى تىدەكەوېت. ئەمەش سىبەرى لەسەر پەيوەندى ھىزە سياسىيەكانيانلەگەل ھىزە شىعەبىيەكان داناو. ئىستا بىرپاردان ئەوھەبە ھاوشىوھى كورد، ھىچ لایەكى شىعە سەرنەخەن بەسەر لاکەى دىكەدا، بەتايبەت لەو كىبىركى توندەى كەوتووھتە نىوان "سەدر و بەرەى ھاوئاهەنگى شىعە" لە دەروھى كارتىكەرە سياسى و كارىگەرىيە ناوچەبىيەكان (موسل - دىالە - سەلاحەدىن - ئەنبار)، سوننەكان دا بەشبوونى ئىسلامى و عەلمانىشيان ھەبە، بەلام لەو سالانەى دوایدا و بەتايبەت لەم خوولەى پەرلەمان "حىزبى ئىسلامى" كە يەككە لە دىرېنترىن حىزبە سياسىيەكانى عىراقىشە لە گۆرپەپانەكەدا مائاوبى كرد و، ھاوشىوھى لىستى

نوجىفییەكانى موسل، ھىچ كورسىيەكى بەدەستەنەھىنا، لەكاتىكدا لەسەردەمى ھاشمى، جىگىرى سەرۆككومار و لەسەردەمى سامەراپى سەرۆكى پەرلەمانيان بەدەستەوھوو.

جگه له دابه شپوونه کانیښ هېښتا سوننه کان کۆک و هاوړانین که داواکاری سهره کی ئه وان چیه. ناوبه ناو باس له چوارچپوهی عیراقی فیدرپال له ههریمی تایبته ده کهن، به لام کۆک نین که پایته خته کهی و سنووره کهی کوئ بیت و ناچار ده چنه وه سهر بژارده ی ههریمی نه بینه وا یان ئه نبار که ئه مهش گوزارشت له خواستیکی دهسته جه معی ناکات و فیتوی سه ختی شیعه کانیښ ریگه به به دیهاتنی هیچ یه ک له و پرؤژانهش نادات.

قوئاخی داهاتووی بنه ماکانی کاری هاوبه شی هیزه سوننه کان به چنه د ته وهره یه ک پیکهینانی له سهر کراوه، که دیارترینیان بریتیه له به شداری راسته قینه له دهسه لاتی به غدا، ئاوه دانکردنه وهی شاره ویرانه کان، گیزانه وهی ئاواره کان، ئاشکراکردنی بیسه روشوینه کان و سزادانی بکوژ و بهرپرسیار له دیار نه مانیان.

ئه گهرچی هه موو ئه وانهش خواست و پیداوستی گرنگی قوئاخه کهن، به لام هېښتا ناگه نه ئاستی دارشتنی دیدگایه کی ستراتیژی بۆ ههره بی سوننه له چوارچپوهی عیراق که ئاخو ئه وان له گهل سینترالیزمدان یان له گهل به شکردنی دهسه لاتدان. ئایا ده گهرپنه وه بۆ داواکاری ههریمه کان یان هه ولده دن بینه به شدار له حکومتی فیدرپال، به تایبته که زانیاریه به رده سته کان باس له وه ده کهن له کوی هه شت ده زگای ئه منی هه ستیار له عیراق هیچ فه رمانده یه کی بالای سوننه روئی تیاندا نییه، له سهرجه م وه زاره تی ناوخوشدا هیچ به رپوه به ریکی گشتی له م پیکهاته یه نییه و، هه تاوه کو له په یکه ری ده ولته تی نوپی عیراق وردتر بیته وه بۆ سوننه و، هه روه ها بۆ کوردیش جیاکاریه که زه قه.

له کو تایدیا، ئه گهری زوره خه میس خه نجه ر (عه زم) و محه ممد حه لبووسی (ته قه دوم) زیاتر نزیک بینه وه. سهرؤکایه تی په رله مان و پوستی جیگری سهرؤکوماریش له نیوان خویندا به ش بکهن، به تایبته که خه نجه ر حه زی له پوستی ته شریفاتییه، به لام ئه وکات ده کهنه بهر مه ترسی جیاپوونه وه و دابه شپوونی هاوپه یمانیه که یان. له وباره شه وه پیدراوه کان ئاماژه به وه ده کهن

هه ندیک له وانه ی له ده وری خه نجه ر کوپوونه ته وه، به هیوا ی سهرؤکایه تی په رله مانن (مه شهه دانی، خالید عوبه یدی،)، هه روه ها هه ندیک له وانه شی له ده وری محه ممد حه لبووسین ئه گهر نه بیته وه به سهرؤکی په رله مان به ئه گهری زوره وه بلاوه ی لیده کهن. ئه وکاتیش مه ترسی ئه وه هه به نوینه ره سوننه کان بگه رپنه وه بو سهر باری پینشوویان که فراکسیون و پیکهاته ی جوراوجوره. له و کاته شدا، له وانه یه هیزه شیعه کان ئاراسته یان بکهن و، له گهل به رزه وه ندیه کاتییه کانی پو ست، پاره، بوند و کو مینشنی پرؤژه کان و به هه مانشیوه ی جاران له خواست و داواکاریه سهره کییه کانی بنکه ی ژیره وه ی جه ماوه ره که یان دووربکه ونه وه. له م روژانه شدا هه ولی که سایه تییه کاریگه رییه کانی سوننه له هه ولیر بۆ تاوتوئکردنی ریگرتن له و سیناریو دووباره بووه.